

SEMESTER - 3

Framework for B.Ed. Course Semester -3 Internship					
Work to be done (Evaluated by School personnel)			Assignment/Task/ Practical Work		
Title	Credit	Marks	Title	Credit	Marks
Maintenance of Log book*	1	25	Reflective Diary	1	25
Bulletin Board*	1	25	Club Formation and club related activity(Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Assembly Programme*	2	50	Observation of a Teacher (preferably subject related teacher) (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Cultural Programme*	1	25	Awareness Programme (Blood donation/ public Health/environment/consumer protection/civic Responsibilities etc) (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Maintenance of CCE of 5 students*	1	25	Project Work (to be done with school Students) (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Preparation of School Calendar*	1	25	Preparation of School Report	1	25
Conducting Formative Assessment related to CPS 5 and CPS 6 (one in Each)*	1 1	25 25	PTA activity (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Co-curricular Activities*	1	25	Interview of a management authority/ Principal/ Supervisor/ Senior teacher (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
Lessons (Total 10)	4	100	Literacy programme (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
			Mentoring of a school student (Assignment to be submitted in the form of a Report)	1	25
			Study of School Registers (Assignment to be submitted in the form of a Report)	2	50
			Viva + Portfolio Evaluation (External Evaluation)	4	100
Total	14	350		16	400

SEMESTER - 4

PE- 5
Gender, Education and Society
Semester-4

Credits: 2

Marks 50

Hours: 40

COURSE OBJECTIVES

To enable student- teachers:

- To understand basic terms, concepts used in gender studies
- To understand the gender discrimination in the construction and dissemination of knowledge
- To develop the ability to discern gender in educational contexts (pedagogy and curriculum, School setting and policies).
- To explore the multiple and complex relationships of gender, society and education.

Unit: 1	Basic concepts, Issues of Gender Studies, Socialization	Hours	Weightage
	(A) Gender : A Social Construct (B) Concepts of Sex, Gender, Equality, Masculinity, Femininity and Patriarchy (C) Agencies of socialization: Family, School and Society	16	36
Unit: 2	Gender Realities and Challenges in Education	12	32
	(A) Role of education in redressing inequalities of gender. (B) Gender realities and Challenge in Education - Cultural Aspects (C) Strategies for Change - Mass media and Social Awareness - Women Empowerment through Education.		
Unit: 3	Dimensions of Gender Equality in Education	12	32
	(A) Equality of Access and Opportunity (B) Women Pro-Educational Environment (C) Balanced Attitude for Co-Existence through Education		

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : PE: 5

કોર્સ શીર્ષક : જાતિ, શિક્ષણ અને સમાજ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.

- ૧) જાતિના અભ્યાસોના પારિભાષિક શબ્દો અને પાયાની સંકલ્પનાઓ સમજે.
- ૨) જ્ઞાનની રચના અને પ્રસારણના સંદર્ભે જાતિ અસમાનતા સમજે.
- ૩) શૈક્ષણિક (પદ્ધતિશાસ્ત્ર, અભ્યાસક્રમ, શાળાબંધારણ, નીતિઓ) ના સંદર્ભે જાતિયતાની ઓળખની શક્તિઓનો વિકાસ કરે.
- ૪) જાતિ, શિક્ષણ અને સમાજના બહુવિધ અને સંકુલ સંબંધોની તપાસ કરે.

એકમ - ૧	પાયાના ખ્યાલો, જાતિ અભ્યાસની સમસ્યાઓ અને સામાજિકીરણ	કલાક	ભારાંક
	(અ) જાતિ: સામાજિક વિચાર સંરચના (બ) લીંગ, જાતિ, સમાનતા, પુરુષત્વ, સ્ત્રીત્વ અને પિતૃત્વના ખ્યાલો (ક) સામાજિકીરણની સંસ્થાઓ : કુટુંબ, શાળા અને સમાજ	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	જાતિ સંબંધી વાસ્તવિકતાઓ અને શિક્ષણમાં પડકારો		
	(અ) જાતિ અસમાનતાઓના નિવારણમાં શિક્ષણની ભૂમિકા (બ) જાતિ સંબંધી વાસ્તવિકતાઓ અને શિક્ષણમાં પડકારો- સાંસ્કૃતિક પાસાંઓ (ક) પરિવર્તન માટેની વ્યૂહરચનાઓ : - સમૂહ માધ્યમો અને સામાજિક જાગૃતિ - શિક્ષણ દ્વારા સ્ત્રી-સશક્તિકરણ	૧૨	૩૨
એકમ - ૩	શિક્ષણમાં જાતિ સમાનતાના પરિમાણો :		
	(અ) સંપ્રાપ્તિ અને સમાન તકો (બ) સ્ત્રી પોષક શૈક્ષણિક પર્યાવરણ (ક) સહ - અસ્તિત્વ માટે સંતુલિત વલણોનો શિક્ષણ દ્વારા વિકાસ	૧૨	૩૨

References:

- Aggarwal, J.C. (2008), *Education in the Emerging Indian Society*, Delhi: Shipra Publication.
- Aggarwal, J.C. (2006), *Basic Ideas in Education*, Delhi: Shipra Publication
- Basin, Kamla. (2000). *Understanding Gender*, New Delhi: Kali for Women.
- Bhasin, Kamla. (2004). *Exploring Masculinity.*, New Delhi: Women Unlimited.
- Govinda, R. (ed). (2002). *India Education Report: A Profile of Basic Education*. New Delhi: oxford University Press.
- Kathleen Weiler. (1998). *Women Teaching for Change : Gender, Class, and Power*. New York: Bergin Garvey.
- Ramachandern, Vimala. (2004). *Gender and Social Equity in Education: Hierarchies of Access*. New Delhi: Sage.
- National Council for Teacher Education. (2003) *A Handbook for sensitizing teachers and Teacher Education*. Delhi: NCTE.
- National Council for Educational Research and Training. 2006 , *National focus group on gender issues in education*, New Delhi: Author.
- Inter-Agency Network for Education in Emergencies (2010) *Gender Equality in and through Education*, Switzerland: INEE

Semester-4

Course Title PE 06: Knowledge and Curriculum-II

No. of Credits: 2

No. of Hours: 40

Total Marks : 50

Objectives: Student-teachers.....

- (1) Understand the historical perspective of curriculum based on educational philosophies
- (2) develop understanding of basic concept of Modern child centred education.
- (3) develop understanding of social bases of education with reference to values of Modern world.
- (4) Understand the need of curriculum construction in context of changing society
- (5) Understand the policy based Guidelines for Curriculum construction.
- (6) develop the understanding of different approaches of curriculum development

Unit	Topics	Hours	Weightage
Unit:1	Epistemological bases of Education (A) Historical Perspective of Curriculum based on Educational philosophies (i) Idealism and Curriculum (ii) Pragmatism and Curriculum (B) Modern Child Centred Education (i) Concept of Activity with reference to Gandhi (ii) Concept of Activity with reference to Tagore (C) Educational Philosophies and Curriculum (i) Concept of Discovery by John Dewey (ii) Concept of Dialogue by Plato	16	36
Unit:2	Social bases of Education (A) Modern world and its Values (i) Concept: Nationalism, Universalism, Secularism (ii) Interrelationship of Nationalism, Universalism, Secularism (B) Curriculum Construction in context of changing society (i) Curriculum as the need for Social Change (ii) Curriculum as the result of Social Change (C) Policy Based Guidelines (i) Guidelines of National Policy on Education(1986) (ii) Reforms in curriculum	12	32
Unit:3	Curriculum Development (A) Components of Curriculum (i) Formal Curriculum, Ideal Curriculum (ii) Hidden Curriculum (B) Different approaches to Curriculum Development (i) Subject Centred Curriculum (ii) Competency based Curriculum (C) Different approaches to Curriculum Development (i) Learner-centred Curriculum (ii) Constructivist approach	12	32

સેમેસ્ટર-૪

PE – 06 કોર્ષ: જ્ઞાન અને અભ્યાસક્રમ (ભાગ-૨)

કેડીટ સંખ્યા: ૨

સમય : 40 કલાક

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ: પ્રશિક્ષણર્થીઓ.....

- (1) શૈક્ષણિક ફીલસુફીની ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ અભ્યાસક્રમની સમજ કેળવે
- (2) આધુનિક અધ્યેતાકેન્દ્રી શિક્ષણની મૂળભૂત સંકલ્પનાઓની સમજ કેળવે
- (3) આધુનિક વિશ્વના મૂલ્યોના સંદર્ભમાં શિક્ષણના સામાજિક આધારો સમજે
- (4) પરિવર્તિત સમાજના સંદર્ભમાં અભ્યાસક્રમ સંરચનાની જરૂરિયાત સમજે
- (5) અભ્યાસક્રમ સંરચના માટે નીતિવિષયક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોની સમજ કેળવે
- (6) અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિભિન્ન અભિગમોની સમજ વિકસાવે

એકમ	અભ્યાસના મુદ્દાઓ	કલાક	ભારાંક
એકમ:1	શિક્ષણના જ્ઞાનમીમાંસીય આધારો (A) શૈક્ષણિક ફીલસુફીની ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિએ અભ્યાસક્રમ (i) આદર્શવાદ અને અભ્યાસક્રમ (ii) વ્યવહારવાદ અને અભ્યાસક્રમ (B) આધુનિક અધ્યેતાકેન્દ્રી શિક્ષણ (i) ગાંધીજીના મતે ક્રિયા દ્વારા શિક્ષણની સંકલ્પના (ii) ટાગોરના મતે ક્રિયા દ્વારા શિક્ષણની સંકલ્પના (C) શૈક્ષણિક ફીલસુફી અને અભ્યાસક્રમ (i) જોહન ડ્યુઈના મતે શોધ દ્વારા શિક્ષણની સંકલ્પના (ii) પ્લેટોના મતે સંવાદ દ્વારા શિક્ષણની સંકલ્પના	16	36
એકમ:2	શિક્ષણના સામાજિક આધારો (A) આધુનિક વિશ્વ અને તેના મૂલ્યો (i) સંકલ્પના: રાષ્ટ્રવાદ, સર્વહિતવાદ, ધર્મનિરપેક્ષવાદ (ii) આંતરસંબંધ: રાષ્ટ્રવાદ, સર્વહિતવાદ, ધર્મનિરપેક્ષવાદ (B) પરિવર્તિત સમાજના સંદર્ભમાં અભ્યાસક્રમ સંરચના (i) સામાજિક પરિવર્તનની જરૂરિયાત તરીકે અભ્યાસક્રમ (ii) સામાજિક પરિવર્તનના પરિણામ તરીકે અભ્યાસક્રમ	12	32

	<p>(C) નીતિવિષયક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો</p> <p>(i) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ(૧૯૮૬)ના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો</p> <p>(ii) અભ્યાસક્રમ સુધારણા</p>		
એકમ:૩	<p>અભ્યાસક્રમ વિકાસ</p> <p>(A) અભ્યાસક્રમના ઘટકો</p> <p>(i) ઔપચારિક અભ્યાસક્રમ, આદર્શ અભ્યાસક્રમ</p> <p>(ii) ગર્ભિત અભ્યાસક્રમ</p> <p>(B) અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિભિન્ન અભિગમો</p> <p>(i) વિષયકેન્દ્રી અભિગમ</p> <p>(ii) ક્ષમતાકેન્દ્રી અભિગમ</p> <p>(C) અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિભિન્ન અભિગમો</p> <p>(i) અધ્યેતાકેન્દ્રી અભિગમ</p> <p>(ii) સંરચનાવાદી અભિગમ</p>	12	32

References:

- દેસાઈ, અને દેખતાવાલા.(1984). *અભ્યાસક્રમ: સિદ્ધાંતો અને અભ્યાસક્રમ સંરચના*. અમદાવાદ. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- (હિન્દિ) પાન્ડેય, રામશકલ.(૨૦૦૭-૦૮). *ઉદીચમાન ભારતીય સમાજ મેં શિક્ષક. આગ્રા. અગ્રવાલ પબ્લિકેશન.*
- Apple, M.W., & BEANE, J.A. (2006) *Democratic schools: Lessons in powerful education*. Eklavya. Retrieved from <http://www.arvindguptatoys.com>
- Apple, M.W. (2008) *Can schooling contribute to a more just society, Education, citizenship and social justice, 3(3), 239-261*
- Aggarwal, J.C., (2008) *Education in the emerging indian society*. New Delhi. Shipra publications.
- Aggarwal, J.C., (2001) *Development and planning of modern education*. New Delhi. Vikas Publishing House Ltd.
- Dewey, J. (2004) *Democracy and education*. Courier Dover Publications.
- Krishnamurti, J. (1992). *Education and World peace*. In *Social responsibility*. Krishnamurti Foundation.
- Kumar, K. (2004). *What is worth teaching?* (3rd ed.). Orient Blackswan.
- Plato. (2009). Reason and persuasion: Three dialogues (chapter 6). In J. Holb (Ed.), *Meno: Reason, persuasion and virtue*. Pearson.

- Sabyasachi, B. (1997). *The Mahatma and the Poet: Letters and debates between Gandhi and Tagore*. National Book Trust.
- Tagore, R. (2003) civilization and progress. In *crisis in civilization and other essays*. New Delhi: Rupa & co.
- Valerian Rodrigues. (2002). Democracy. In the essential writings of B.R. Ambedkar (pp.60-64). New Delhi: Oxford University Press.

Semester: 4
Course Code: PE 7
Course Title: Creating an Inclusive School

No of Credit: 2

No. of hours: 40

Total Marks : 50

Objectives:- To enable student teachers to..

- (1) Understand concept of Inclusive School
- (2) Develop the understanding of special child
- (3) Understanding of Abnormal child
- (4) Understand Child of Individual difference
- (5) Understanding the Educational Activities in Inclusive school for Abnormal Child
- (6) Understanding the Educational Activities in Inclusive school for Child of Individual difference
- (7) Understand Evaluation management for Special child in school.

Unit-1	Inclusive School, Individual differences, Abnormal Children	Hours	Weightage
	(A) Inclusive School (1) Concept and need (2) Merits and Demerits (B) Individual differences (1) Concept and Scopes (2) Factors affecting individual differences and class room and education execution in individual differences (C) Abnormal Children (1) Concept and Characteristics (2) Classification of abnormal children and involvement in classroom's daily activities	16	36
Unit-2	Behaviour Problem Childs, Planning and Education Management (A) Behaviour Problem Childs (1) Meaning & responsible factors for behaviour problem (2) I Classification of behaviour problem childs II Role of School and Teacher (B) Education management & planning for child of individual differences (1) Government planning (2) Classroom management (C) Role of teacher & school for child of individual differences (1) Role of Teacher (2) Role of School-Educational Activities	12	32
Unit-3	Counselling, Evaluation and Evaluation Techniques (A) Planning of Guidance for Special Child (1) Interview, Visit of Parents and Teacher (2) Motivation and Self realisation (B) Evaluation (1) Concept and Importance (2) Check list and Work Analysis (C) Evaluation Techniques (1) Informal Evaluation (2) Wholistic Evaluation	12	32

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : PE: 7

કોર્સ શીર્ષક : સમાવેશક શાળાનું નિર્માણ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.

- ૧).સમાવેશક શાળાની સંકલ્પનાથી માહિતગાર થાય.
- ૨).વિશિષ્ટ બાળકોનો પરિચય મેળવી શકે.
- ૩).અસાધારણ બાળકો વિશે માહિતી મેળવી શકે.
- ૪).વ્યક્તિગત ભીન્નતાવાળા બાળકો વિશે સમજ મેળવી શકે.
- ૫).સમાવેશક શાળામાં અસાધારણ બાળકો વિશે શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ વિશે સમજ મેળવી શકે.
- ૬).સમાવેશક શાળામાં વ્યક્તિગત ભીન્નતાવાળા બાળકો વિશે શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ વિશે સમજ મેળવી શકે.
- ૭).વિશિષ્ટ બાળકો માટે શાળામાં મૂલ્યાંકન વ્યવસ્થા વિશે સમજ મેળવી શકે.

એકમ - ૧	સમાવેશક શાળા, વ્યક્તિગત ભીન્નતાઓ અને અસાધારણ બાળકો	કલાક	ભારાંક
	(અ)સમાવેશક શાળા (૧)અર્થ અને જરૂરિયાત (૨) ફાયદા અને મર્યાદા (બ) વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ (૧)સંકલ્પના અને ક્ષેત્રો (૨)વ્યક્તિગત ભિન્નતા પર અસર કરતા પરિબળો અને વર્ગખંડ અને શિક્ષણમાં વ્યક્તિગત ભિન્નતાનો અમલ (ક)અસાધારણ બાળકો (૧)અર્થ અને લક્ષણો (૨)અસાધારણ બાળકોનું વર્ગીકરણ અને વર્ગખંડની રોજીટી પ્રવૃત્તિઓમાં સંપૂર્ણ સામેલગીરી	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકો, યોજના અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા		
	(અ)વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકો (૧)અર્થ અને વર્તન સમસ્યા માટે જવાબદાર પરિબળો	૧૨	૩૨

	<p>(૨) ૧. વર્તન સમસ્યાવાળા બાળકોનું વર્ગીકરણ ૨. શાળા અને શિક્ષકની ભૂમિકા (બ)વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ વાળા બાળકો માટેની યોજના અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા (૧)સરકારી યોજના (૨) વર્ગખંડ વ્યવસ્થા (ક) વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓ વાળા બાળકો માટે શિક્ષક અને શાળાની ભૂમિકા (૧)શિક્ષકની ભૂમિકા (૨)શાળાની ભૂમિકા - શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ</p>		
એકમ - ૩	સલાહ, મૂલ્યાંકન અને મૂલ્યાંકન પ્રયુક્તિઓ		
	<p>(અ)વિશિષ્ટ બાળકો માટે સલાહની વ્યવસ્થા (૧)મુલાકાત, વાલી સંપર્ક અને શિક્ષક સંપર્ક (૨)પ્રેરણા અને સ્વની ઓળખ (બ)મૂલ્યાંકન (૧)સંકલ્પના અને મહત્વ (૨)ઓળખયાદી અને કાર્ય વિશ્લેષણ (ક)મૂલ્યાંકન પ્રયુક્તિઓ (૧)અનૌપચારિક મૂલ્યાંકન (૨)સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન</p>	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- (૧)દોંગા, નનુભાઈ એસ. ધનવંત મ., શિક્ષણનું મનોવિજ્ઞાન, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૨)પટેલ, સોમાભાઈ ટી. સલાહ મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૩)પટેલ, મફતલાલ, અસાધારણ મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૪)ભટ્ટ, કુસુમબેન કે, ચિકિત્સા મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૫)દેસાઈ, યોગેન્દ્ર, વિકાસ મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૬)શાહ, ગુણવંત તથા અન્ય, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૭)ભટ્ટ, હરિપ્રસાદ જે. તથા અન્ય, શૈશવનું મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૮)ભટ્ટ, દેવેન્દ્ર તથા અન્ય, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ.

- (૯)દેસાઈ, કે.જી. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન, ભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- (૧૦)બારૈયા, વી.વી. શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ.
- (૧૧)બારૈયા, વી.વી. શાળા સંચાલન, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ..
- (૧૨)બારૈયા, વી.વી. શિક્ષણમાં વર્તમાન પ્રવાહો, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ.
- (૧૩)ત્રિવેદી, એમ.એમ. મનોવિશ્લેષણ શાસ્ત્ર, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૧૪)શાહ, ગુણવંત, શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં, અધ્યયન મીમાંસા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ,
ગુજરાત રાજ્ય
- (૧૫)વણીકર, વિ.સ. સામાજિક મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૧૬)પોપટકર, સી.ડી. પ્રાયોગિક મનોવિજ્ઞાન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૧૭)પટેલ, મોતીભાઈ એમ. તથા અન્ય, અધ્યેતાનો વિકાસ અને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા,
બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.

Semester- 4
Course Code : CPS 7 A
Vocational Education

Credit : 2

Hours : 40

Total Marks : 50

Objectives :

Student Teachers .....

- understand the foundations of vocational education
- understand The management of vocational information services.
- understand the techniques of collecting and classifying vocational information.
- understand the need of vocational competence
- understand the types and importance of vocational Tests
- understand vocational aptitude.

Unit -1	Study of Vocational Education	H	W
	(A)Vocational Education :	16	36
	(i)Concept and Importance (ii)Objectives and Need		
	(B)Vocational Information Services		
	(i)Concept and Importance (ii) Sources and Types		
	(C)Vocational Curriculum :		
	(i)Importance and Need (ii)Courses, after 10 th and 12 th standard.		
Unit -2	Management of Occupational Information	12	32
	(A)Vocational Information		
	(i)Methods of Collection (ii)Methods of Classification		
	(B)Techniques of Occupational Information :		
	(i)Career Talk and Career Week (ii)Career Day and Career Visit.		
	(C)Selection of vocation and Vocational Development : Views for Development of Vocation		
	(i)Types of selecting a vocation, Atmosphere, (ii)Views for Development of Vocation		
Unit-3	Foundations of Vocational Competence	12	32
	(A)Vocational Motivation :		
	(i)Meaning and vocational satisfaction (ii)Vocational maturity		
	(B)Vocational Tests :		
	(i)Tests for selection of vocation Steps (ii)Types and Utility		
	(C)Vocational Aptitudes :		
	(i)Definitions and Characteristics, (ii)General Aptitudes, Measurement of Aptitudes		

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS: 7 A

કોર્સ શીર્ષક : વ્યવસાયિક શિક્ષણ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- ૧) વ્યવસાયિક શિક્ષણના આધારો સમજે.
- ૨) વ્યવસાયિક માહિતી સેવાઓના વ્યવસ્થાપનને સમજે.
- ૩) વ્યવસાયિક માહિતી એકત્રીકરણ અને વર્ગીકરણ પ્રયુક્તિઓને સમજે.
- ૪) વ્યવસાયિક સજ્જતાની જરૂરીયાતોને સમજે.
- ૫) વ્યવસાયિક કસોટીઓના પ્રકાર અને ઉપયોગને સમજે.
- ૬) વ્યવસાયિક અભિયોગ્યતાઓ સમજે.

એકમ - ૧	વ્યવસાયિક શિક્ષણનો અભ્યાસ	કલાક	ભારાંક
	(અ) વ્યવસાયિક શિક્ષણ (૧) સંકલ્પના અને મહત્વ (૨) સ્ત્રોત અને પ્રકારો (બ) વ્યવસાયિક માહિતી સેવાઓ (૧) સંકલ્પના અને મહત્વ (૨) સ્ત્રોત અને પ્રકારો (ક) વ્યવસાયિક અભ્યાસક્રમો (૧) અગત્યતા અને જરૂરિયાત (૨) ધોરણ-૧૦ અને ૧૨ પછીના અભ્યાસક્રમો	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	વ્યવસાયિક માહિતીનું વ્યવસ્થાપન		
	(અ) વ્યવસાયિક માહિતી (૧) વ્યવસાયિક માહિતી એકત્રીકરણની પદ્ધતિઓ (૨) વ્યવસાયિક માહિતી વર્ગીકરણની પદ્ધતિઓ (બ) વ્યવસાયિક માહિતીની પ્રયુક્તિઓ (૧) કારકિર્દી વાર્તાલાપ અને કારકિર્દી સપ્તાહ (૨) કારકિર્દી દિન અને કારકિર્દી મુલાકાત	૧૨	૩૨

	(ક)વ્યવસાયની પસંદગી અને વ્યાવસાયિક વિકાસ (૧)વ્યવસાયની પસંદગીના પ્રકારો અને વાતાવરણ (૨)વ્યાવસાયિક વિકાસ માટેનાં મંતવ્યો		
એકમ- ૩	વ્યવસાયિક સજ્જતાના પ્રકારો		
	(અ)વ્યાવસાયિક પ્રેરણા (૧)અર્થ અને આધારો (૨)વ્યાવસાયિક સંતોષ અને વ્યાવસાયિક પરિપક્વતા (બ) વ્યાવસાયિક કસોટીઓ (૧)પસંદગી માટેની કસોટીઓ અને સોપાનો (૨)પ્રકારો અને ઉપયોગ (ક)વ્યાવસાયિક અભિયોગ્યતાઓ (૧)વ્યાખ્યાઓ અને લાક્ષણિકતા (૨)સામાન્ય અભિયોગ્યતાઓ અને અભિયોગ્યતાઓનું માપન	૧૨	૩૨

CPS-7 B : Peace Education

Semester-4

No. of credits :02

Hours : 40

Total Marks : 50

Objective : To enable student teachers to

1. Understand Theoretical Understanding of Education for peace
2. Create awareness about need and issues of education for peace
3. Understand the conservation and cultivate values for education peace
4. Become familiar with role of various agencies working for education for peace
5. Develop National and International understanding through education for peace.

Unit:1	Education for Peace	H	W
	(A) 1) Concept 2) Scope (B) 1) Need 2) Factor affecting Peace (C) Characteristic of Peaceful Personality	16	36
Unit:2	Basis of Education for Peace		
	(A) Bases of Education for Values 1) Concept and Meaning of Values 2) Importance of Values (B) Values in Term of Human Rights and Democracy 1) Equality 2) Protection of Human Rights (C) Nature and Scope of Conflicts 1) Resolving conflicts : Skill and Techniques : Yoga, Meditation and Stress Management 2) Role of Education in Resolving Conflicts	12	32
Unit:3	Role of School in Peace Education		
	(A) 1) School Activities for Developing Peace Education 2) Role of Teacher in Education for Peace (B) Roll of Special agencies for Education of Peace 1) N. G. O. 2) Religious Organizations (C) Education for National and International Understanding	12	32

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS: 7 B

કોર્સ શીર્ષક : શાંતિ માટેનું શિક્ષણ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ૧) શાંતિ માટેના શિક્ષણની સૈદ્ધાંતિક સમજ મેળવે.
- ૨) શાંતિ માટેના શિક્ષણની જરૂરિયાત અને અવરોધક પરિબલોની સભાનતા કેળવે.
- ૩) મૂલ્યોના સંઘર્ષન અને સંઘર્ષ નિવારણમાં પોતાની ભૂમિકા સમજે.
- ૪) શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં વિશિષ્ટ સંસ્થાને સમજી પ્રદાન નિશ્ચિત કરે.
- ૫) રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ દ્વારા શાંતિ માટેના શિક્ષણનો વિકાસ કરે.

એકમ - ૧	શાંતિ માટેનું શિક્ષણ	કલાક	ભારાંક
	(અ) (૧) સંકલ્પના (૨) કાર્યક્ષેત્ર (બ) (૧) જરૂરિયાત (૨) શાંતિને અવરોધક પરિબલો (ક) શાંત વ્યક્તિત્વની લાક્ષણિકતાઓ	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	શાંતિ માટેના શિક્ષણની આધારશીલા		
	(અ) મૂલ્યોનું શિક્ષણ (૧) મૂલ્યોનો અર્થ (૨) મૂલ્યોનું મહત્વ (બ) માનવ અધિકાર અને લોકશાહીના સંદર્ભે મૂલ્યો (૧) સમાનતા (૨) માનવ અધિકારોનું રક્ષણ (ક) સંઘર્ષનું સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર (૧) સંઘર્ષ નિવારણ : કૌશલ્યો અને પ્રયુક્તિઓ યોગ, ધ્યાન, તણાવ વ્યવસ્થાપન (૨) સંઘર્ષ નિવારણ માટે શિક્ષણની ભૂમિકા.	૧૨	૩૨
એકમ - ૩	શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શાળાની ભૂમિકા		
	(અ) (૧) શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શાળાકીય પ્રવૃત્તિઓ (૨) શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા	૧૨	૩૨

	(બ) શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં વિશિષ્ટ સંસ્થાઓનો ફાળો (૧) સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ (૨) ધાર્મિક સંસ્થાઓ (ક) રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ માટેનું શિક્ષણ		
--	--	--	--

CPS- 7C
Guidance and Counseling in School
SEMESTER 4

Credit : 02

Teaching Hours : 40

Marks :50

To Enable Student-teachers

- Understand the Basic concept of guidance and types of services in guidance.
- Understand objectives of guidance service at school
- Understand the tools and techniques of guidance
- Understand concept approaches of counseling
- Understand skills and functions of counselor

Unit I :	Fundamentals of Guidance	H	W
	(A) Guidance (1) Concept of Characteristic (2) Importance (B) Objectives of Guidance at the School level (1) Objectives of Guidance at the Secondary level (2) Objectives of Guidance at the Higher Secondary level (C) Types of Guidance Services (1) Personal Guidance (2) Teaching Vocational Guidance	16	36
Unit II :	Studying the Individual		
	(A) Sociometric (1) Meaning Characteristic and construction (2) Administration , Interpretation and follow- up work (B) Psychological Tests (1) Psychological testing : Meaning and Nature (2) Types and Importance Psychological testing (C) Interview (1) Meaning and Characteristic (2) Objectives and Utility	12	32
Unit III :	Counseling and Counselor		
	(A) Counseling (1) Concept and Characteristic (2) Approaches of Counseling (B) Counselor (1) Skills of Counselor (2) Function of Counselor (C) Counseling in School (1) Objectives of Counseling (2) Steps of Counseling	12	32

Basic Reference Books

1. Dave, J. K. Shah K. M. and others (1987) Shaikshanik and Vyavsayik Margdarshan ane parisheelan , A'Bad, B.S. Publication
2. Mogariya V. Patel A and others (2008), Pragatri Karkirdi Margdarshan and Salah, A'bad, Akshar Publication

Reference Books :

1. Doga N.S. (2006) Margdarshan ane salahdarshan , Sanklapna ane swarrop, Nirav Prakashan A.Bad
2. Desai K.J. (1991) Shaikshanik ane Vyavsayik Margdahrshan Pravidho University Granth Nirman Board, A.bad
3. Andrew D.C. and Whilly , E.D. (1957) Administration and organization of Guidance Program, Harper Brothers Publishers New York.
4. Cron Back L.J. (1960) Essential of Psychological Testing Harper and Row publisher New York
5. Jones L.J. (1963) Principles of Guidance Ma Graw Hill Book, New York
6. Kocchar, S. K. (1958) Educational Guidance and Counseling University Publisher Jallandhar

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS : 7 C

Guidance and Counseling in School

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ૧) માર્ગદર્શનની પાયાની સંકલ્પના અને માર્ગદર્શનમાં સેવાના પ્રકારની સમજ મેળવી શકે.
- ૨) શાળામાં માર્ગદર્શન સેવાના હેતુઓ સમજી શકે.
- ૩) માર્ગદર્શનનાં સાધનો અને પ્રયુક્તિઓ સમજી શકે.
- ૪) સલાહની સંકલ્પના અને અભિગમો સમજી શકે.
- ૫) સલાહકારના કૌશલો અને કાર્યો સમજી શકે.

એકમ - ૧	માર્ગદર્શનનાં આધારો	કલાક	ભારાંક
	(અ) માર્ગદર્શન (૧) સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતા (૨) મહત્વ (બ) શાળા કક્ષાએ માર્ગદર્શનનાં હેતુઓ (૧) માધ્યમિક કક્ષાએ માર્ગદર્શનનાં હેતુઓ (૨) ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાએ માર્ગદર્શનનાં હેતુઓ (ક) માર્ગદર્શન સેવાના પ્રકારો (૧) વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન (૨) વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	વ્યક્તિ અભ્યાસ		
	(અ) સામાજિકતા મિતિ (૧) અર્થ, લક્ષણો અને રચના (૨) સંચાલન અર્થઘટન (બ) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી (૧) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીના અર્થ અને સ્વરૂપ (૨) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીના પ્રકાર અને અગત્યતા (ક) મુલાકાત (૧) અર્થ અને લક્ષણો	૧૨	૩૨

	(૨)હેતુઓ અને ઉપયોગિતા		
એકમ - ૩	સલાહ અને સલાહકાર		
	(અ)સલાહ (૧)સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતાઓ (૨)સલાહના અભિગમો (બ)સલાહકાર (૧)સલાહકારના કૌશલ્યો (૨)સલાહકારના કાર્યો (ક)શાળામાં સલાહ માર્ગદર્શન (૧)સલાહદર્શનના હેતુઓ (૨)સલાહદર્શનના સોપાનો	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

(૧)દવે, જે.કે.શાહ કે.એમ. અન્ય (૧૯૮૭) શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન અને પરિશીલન, અમદાવાદ બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.

(૨)મોગરીયા વી.પટેલ એ. અને અન્ય (૨૦૦૮) પ્રગતિ કારકિર્દી માર્ગદર્શન અને સલાહ, અમદાવાદ અક્ષર પબ્લિકેશન.

(૩)દોગા, એન.એસ. (૧૯૯૧) માર્ગદર્શન અને સલાહ, : સંકલ્પના અને સ્વરૂપ, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ

(૪)દેસાઈ, કે.જી. (૧૯૯૧) શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન પ્રવિધિઓ, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ

(5) Andrew D.C. and Whilly , E.D. (1957) Administration and organization of Guidance Program, Harper Brothers Publishers New York.

(6)Cron Back L.J. (1960) Essential of Psychological Testing Harper and Row publisher New York

(7)Jones L.J. (1963) Principles of Guidance Ma Graw Hill Book, New York

(8)Kocchar, S. K. (1958) Educational Guidance and Counseling University Publisher Jallandhar

Semester – 4
CPS 7D
Health, Physical Education and Yoga

No. of credits: 2

Hours : 40

Total Marks : 50

Objectives: To enable student-teachers to

1. understand the importance of health education
2. understand human anatomy and physiology
3. understand infectious diseases
4. understand physical education and its programs
5. understand yaga and positions of yoga

Unit-1	Health	H	W
	(a) Health Education (i) Meaning, objectives and importance (ii) Facilities of health education (b) Human anatomy and physiology (i) Different system of body and parts included in it (ii) Work process of systems (c) Infectious diseases (i) Types of infectious diseases and symptoms of diseases (ii) Principles of prevention	16	36
Unit-2	Physical Education		
	(a) Physical Education (i) Meaning, objectives and needs (ii) The role of physical education for development of individual and nation (b) Mass Drill (i) Meaning and importance (ii) Types (c) Programs for physical education (i) Principles of planning (ii) Block to impede and Suggestions	12	32
Unit-3	Yoga		
	(a) Yoga (i) Meaning and importance (ii) Points to be keep in mind when doing yoga (b) Types of yoga (i) Light yoga actions (ii) Astang yoga (c) Yogasan (i) Chakrasan, Vajrasan, Sarvangasan, Bhujangasan, Padmasan (ii) Surya Namskar and Mudras	12	32

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS : 7 D

Health, Physical Education and Yoga

કોર્સ શીર્ષક : સ્વાસ્થ્ય, શારીરિક શિક્ષણ અને યોગ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ૧)સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણનું મહત્વ સમજે.
- ૨)માનવ શરીર રચના અને શરીર વિજ્ઞાનની સમજ મેળવે.
- ૩)ચેપી રોગોની સમજ મેળવે.
- ૪)શારીરિક શિક્ષણ અને તેના કાર્યક્રમોની સમજ મેળવે.
- ૫)યોગ અને યોગાસનોની સમજ મેળવે.

એકમ - ૧	સ્વાસ્થ્ય	કલાક	ભારાંક
	(અ)સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણ (૧)અર્થ, હેતુઓ અને મહત્વ (૨)સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણની સુવિધાઓ (બ)માનવ શરીર રચના અને વિજ્ઞાન (૧)શરીરના વિવિધ તંત્રો અને તેમાં સમાવિષ્ટ અંગો (૨)તંત્રોની કાર્યરીતી (ક)ચેપી રોગો (૧)ચેપી રોગોના પ્રકારો અને રોગોના લક્ષણો (૨)ફેલાવો અટકાવવાના ઉપાયો	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	શારીરિક શિક્ષણ		
	(અ)શારીરિક શિક્ષણ (૧)અર્થ, હેતુઓ અને જરૂરિયાત (૨)વ્યક્તિ અને રાષ્ટ્રના નિર્માણમાં શારીરિક શિક્ષણની ભૂમિકા	૧૨	૩૨

	(બ)સમૂહ કવાયત (૧)અર્થ અને મહત્વ (૨)પ્રકારો (ક)શારીરિક શિક્ષણના કાર્યક્રમો (૧)આયોજનના સિદ્ધાંતો (૨)અવરોધો અને સૂચનો		
એકમ - ૩	યોગ		
	(અ)યોગ (૧)અર્થ અને મહત્વ (૨)યોગક્રિયામાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો (બ)યોગના પ્રકારો (૧)હળવી યોગક્રિયાઓ (૨)અષ્ટાંગ યોગ (ક)યોગાસનો (૧)ચક્રાસન, વ્રજાસન, સર્વાંગાસન, ભુજંગાસન, પદ્માસન (૨)સૂર્યનમસ્કાર અને મુદ્રાઓ	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

(૧)ઉચ્ચ પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળા પાઠ્યપુસ્તક - સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ,

ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ

(૨)પટેલ, આર.એસ. અને અન્યો, (૨૦૧૦), યોગ અને કમ્પ્યુટર શિક્ષણ, અમદાવાદ : નીરવ પ્રકાશન

(૩)ભટ્ટ, આર. કે. અને ભટ્ટ, એમ. આર. (૨૦૦૭), પ્રાર્થનાસંમેલન અને યોગશિક્ષણ,

અમદાવાદ : બાલચેતન પ્રકાશન

(૪)કંવર, આર સી (૨૦૦૧) શરીર રચના, ક્રિયા વિજ્ઞાન एवं સ્વસ્થ્ય શિક્ષા, નાગપુર :

અમિત બ્રધર્સ પબ્લિકેશન્સ

(૫)દેશમુખ, બી (૧૯૯૮), શારીરિક શિક્ષા કે સિદ્ધાંત ઓર ઇતિહાસ, નાગપુર : વિજયશ્રી પ્રકાશન

Semester : 04
CPS-7(E): Life Skills Education

Credit:2

Hours : 40

Total Marks : 50

Course Objectives : To enable student teachers to

- 1) understand different types of life skills and implement it in day to day life
- 2) develop life skills to prepare oneself for better life
- 3) prepare tasks activities to teach life skills
- 4) understand the importance of life skills and human values

Unit:1	Understanding Life Skills	H	W
	a) Life Skills Concept and Needs b) Life Skills proposed and defined by W.H.O. c) UNESCO Delor's Report : Focus on Life Skills	16	36
Unit:2	Detailed Understanding of Life Skills		
	a) Social Skills : Interpersonal Relationship Skill, Effective Communication Skill, Self Awareness Skill (Concept, Characteristics, Importance and Implication of each skill) b) Cognitive Skills : Critical Thinking Skill, Creative Thinking Skill, Problem Solving Skill (Concept, Characteristics, Importance and Implication of each skill) c) Emotional Skills : Adjustment and management skill, coping with emotion skill, Awareness, Empathy skill (Concept, Characteristics, Importance and Implication of each skill)	12	32
Unit:3	Integration of Life Skill in teaching learning process		
	a) Techniques and Activities b) Identifying and Analyzing core life skills and values from textbook c) Preparation of classroom tasks and role of teacher in developing life skills	12	32

Reference books

- (1) Hariharan, S (2010). Soft Skills. MJP Publication, Chennai
- (2) James Larry, (2006). Life Skills, Embassy Books Distributors, Maharashtra
- (3) Pandey Shivpujan and Singh, A (2012). Life Skills for Adolescents. Global Research Publication, New Delhi
- (4) Gupta. R. (2007). Skills & Difficulties in Modern Education. Mahaxeer & Sons, New Delhi
- (5) Thomas, G.(2007). Life Skill Education and Curriculum, Shipra Publications, Delhi
- (6) Rao,M(2010).Soft Skills Enhancing Employability Connecting Campus with Corporate, I.K.International Publishing House, New Delhi.
- (7) Pandya, R.(2011). Education Training and Skill Development in India, New Century Publications, New Delhi
- (8) ડાભી. કે. એસ. અને પટેલ, એ.ડી.(૨૦૦૯).શિક્ષણમાં મૂલ્ય અક્ષર પબ્લિકેશન અમદાવાદ
- (9) ત્રિવેદી એન.એચ.(૨૦૦૯) મૂલ્ય શિક્ષણ સંવર્ધન અભિયાન 'સમન્વય' ગુજરાત એકમ
- (10) મહેતા ડી.પી.(૨૦૦૦). શિક્ષણનો ભીતરનો ખજાનો, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ – અમદાવાદ

સેમેસ્ટર - ૦૪
CPS -7 (E) Life Skills Education
જીવન કૌશલ્ય શિક્ષણ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- ૧)વિવિધ જીવન કૌશલ્યો પ્રકારો વિશે જાણે તથા રોજબરોજના જીવનમાં તેનો ઉપયોગ કરે.
- ૨)વધુ સારા જીવન માટે પોતાની જાતને જીવન કૌશલ્યો વિકસાવી, તૈયાર કરે.
- ૩)જીવન કૌશલ્યો શીખવવા માટે કાર્યયોજનાના હેતુઓ તૈયાર કરે.
- ૪)જીવન કૌશલ્યોનું મહત્વ અને જીવનના મૂલ્યો વિશે સમજે.

એકમ - ૧	જીવન કૌશલ્યોની સમજ	કલાક	ભારાંક
	(અ)જીવન કૌશલ્યોની સંકલ્પના અને જરૂરિયાતો (બ)WHO (વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા) દ્વારા સૂચવેલા જીવન કૌશલ્યો (ક) UNESCO (યુનેસ્કો) ડેલર્સનો રિપોર્ટ : જીવન કૌશલ્યો પર પ્રકાર	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	જીવન કૌશલ્યોની સમજ		
	(અ)જીવન કૌશલ્યોની વિસ્તૃત સમજ (૧)સામાજિક કૌશલ્યો : - આંતરવૈયતિક સંબંધોનું કૌશલ્યો - અસરકારક પ્રત્યાયનનું કૌશલ્યો - સ્વજાગૃતિનું કૌશલ્યો સંકલ્પના મહત્વ અને શિક્ષણમાં ,વિશેષતાઓ , પ્રત્યેક કૌશલ્યનું અમલીકરણ (૨)જ્ઞાનત્મક કૌશલ્યો : - વિવેચનાત્મક ચિંતન કૌશલ્યો - સર્જનાત્મક ચિંતન કૌશલ્યો	૧૨	૩૨

	<ul style="list-style-type: none"> - સમસ્યા ઉકેલ કૌશલ્યો સંકલ્પના મહત્વ અને શિક્ષણમાં ,વિશેષતાઓ , પ્રત્યેક કૌશલ્યનું ઉપયોજન (બ)ભાવાત્મક કૌશલ્યો : - સંવેગાનુકૂલનનું કૌશલ્યો - સામાન્યભૂતિનું કૌશલ્યો સંકલ્પના મહત્વ અને શિક્ષણમાં ,વિશેષતાઓ , પ્રત્યેક કૌશલ્યનું ઉપયોજન 		
એકમ - ૩	અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં જીવન કૌશલ્યોનું સંકલન		
	<ul style="list-style-type: none"> (અ)પ્રયુક્તિઓ અને પ્રવૃત્તિઓ (બ)પાઠ્યપુસ્તકમાંથી જીવન કૌશલ્યોની ઓળખ અને વર્ગીકરણ (ક)વર્ગખંડ માટે કાર્યયોજનાની તૈયારી અને જીવન કૌશલ્યો વિકસાવવામાં શિક્ષકની ભૂમિકા 	૧૨	૩૨

Semester 4
CPS - 7 F : Environmental Education

Credit 2

Hours : 50

Total Marks : 50

-:Objectives:-

To Enable Student Teacher to

1. Understand the importance of need and scope of environmental education
2. Develop awareness of environmental awareness and issues involved.
3. Analyze the impact of environmental issues on mankind
4. Critically evaluate the role of various bodies in conserving environment.

Unit :- I	Environment; Environmental Education and Environmental Awareness:	H	W
	A Environment and Environmental Education I. Environment : Concept II. Environmental Education : Need and Concept	16	36
	B Environmental Education I. Objectives of Environmental Education II. Significance of Environmental Education		
	C Environmental Awareness I. Eco - Club: Meaning and Objectives II. Activities of Eco - Club related to Environmental Awareness		
Unit :	II Environmental Issues	12	32
	A Pollution (Air, Water, Noise, Land) I Causes II Remedies		
	B Global Issues I. Global warming : Concept and its Impact II . Ozone Layer : Causes of its Depletion and its Impact		
	C Deforestation I. Causes II. Impact		
Unit :-III	Role of Various Agencies in Environmental Conservation	12	32
	A Role of School: I. Individual (Teacher & Learner) II Community & Women		
	B Role of Mass Media I. Print Media II Electronics Media (Film, TV, Internet)		
	C Role of Government and NGOS I. Local to State level II Role of NGOS in Conservation		

સેમેસ્ટર ૦૪
CPS -7 (F) Environmental Education
પર્યાવરણ શિક્ષણ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- 1.Understand the importance of need and scope of environmental education
- 2.Develop awareness of environmental awareness and issues involved.
- 3.Analyze the impact of environmental issues on mankind
- 4.Critically evaluate the role of various bodies in conserving environment.

એકમ - ૧	પર્યાવરણ, પર્યાવરણ શિક્ષણ અને પર્યાવરણ સભાનતા	કલાક	ભારાંક
	(અ)પર્યાવરણ અને પર્યાવરણ શિક્ષણ (૧)પર્યાવરણ સંકલ્પના (૨)પર્યાવરણ શિક્ષણ જરૂરિયાત અને સંકલ્પના (બ)પર્યાવરણ શિક્ષણ (૧)પર્યાવરણ શિક્ષણના હેતુઓ (૨)પર્યાવરણ શિક્ષણનું મહત્વ (ક)પર્યાવરણ સભાનતા (૧)ઈકો ક્લબ :અર્થ અને હેતુઓ (૨)પર્યાવરણ સભાનતાને લગતી ઈકો ક્લબની પ્રવૃત્તિઓ	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	પર્યાવરણીય પ્રશ્નો		
	(અ)પ્રદુષણ : (હવા, જળ, ઘોઘાટ, જમીન) (૧)કારણો (૨)ઉપાયો (બ)વૈશ્વિક પ્રશ્નો (સમસ્યાઓ) (૧)ગ્લોબલ વોર્મિંગ : સંકલ્પના અને તેની અસરો (૨)ઓઝોન સ્તર :ગાબડા પડવાના કારણો અને તેની અસરો (ક)વન નાબુદી (૧)કારણો (૨)અસરો	૧૨	૩૨
એકમ - ૩	પર્યાવરણ સંરક્ષણમાં વિવિધ સંસ્થાઓની ભૂમિકા		
	(અ)શાળાકીય કક્ષાની ભૂમિકા	૧૨	૩૨

	(૧)વ્યક્તિગત (શિક્ષણ અને અધ્યેતા) (૨)સમુદાય અને સ્ત્રીઓ (બ)સમૂહ માધ્યમોની ભૂમિકા (૧)મુદ્રિત માધ્યમોની ભૂમિકા (૨)વિજાણું માધ્યમો (ફિલ્મ, ટી.વી. અને ઈન્ટરનેટ) (ક)સરકાર અને બિન સરકારી સંગઠનોની ભૂમિકા (૧)સ્થાનિકથી રાજ્ય કક્ષા સુધી (૨)બિન સરકારી સંગઠનોની પર્યાવરણ સંરક્ષણમાં ભૂમિકા		
--	--	--	--

References:

1. Aggrawal, Y.P.(1978). Environment and Nature, New Delhi
  2. Ambasht R.s. (1990). Environment & Pollution-An approach ecological
  3. Bakshi, T.S. & Navesh, Zev (1980) Environment Education Method & Approaches, Princeton Applications, new York
  4. Bandhu, Desh & Aulakh, G.S.(1981). Environmental Education, New Delhi
  5. Bhatia, S.C.(1980). Environmental Education Consciousness & Adult Education
  6. Satapathy, M.K. (2007). Education Environment And Sustainable Development, Shirpa publications, Delhi
- (૭)પટેલ ડી. જી. (૨૦૦૧) પર્યાવરણ શિક્ષણ સભાનતા કાર્યક્રમ, એમ. બી. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન પરિવાર, વલ્લભ વિદ્યાનગર
- (૮)યાજ્ઞિક, મહેશચંદ્ર અને પટેલ ડી. જી. (૨૦૦૧)પટેલ,) પર્યાવરણ શિક્ષણ , સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ
- (૯)વ્યાસ, હરીશચંદ્ર (૧૯૯૯), માનવ અને પર્યાવરણ, વિદ્યા વિહાર, નવી દિલ્લી
- (૧૦)શેઠ, પ્રવીણ ન. (૨૦૦૬), પર્યાવરણ વાદ : રાજકારણ, ઇકોલોજી અને વિકાસ, ગુર્જરગ્રંથ કાર્યાલય, અમદાવાદ
- (૧૧)માધુર, રમા (૨૦૦૬), પર્યાવરણ અધ્યયન, સંજય પ્રકાશન, દિલ્લી
- (૧૨)જાની, યોગેન્દ્ર (૨૦૦૬), પ્રદુષણ જગતનું મહાન સદુષણ, આદર્શ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૩)રાવલ નટુભાઈ પાઠક ઉપેન્દ્રભાઈ, પર્યાવરણ શિક્ષણ, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૪)પાઠક શૈલેષ (૨૦૧૧) પર્યાવરણ શિક્ષણ, ગુર્જર સાહિત્ય, અમદાવાદ
- (૧૫)પટેલ ભૂપેશ ઠક્કર વિજય (૨૦૦૮) પર્યાવરણ શિક્ષણ, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૬)ભટ્ટ બી. કે., પટેલ એમ બી. (૨૦૦૮) પર્યાવરણ, ન્યુ પોપ્યુલેશન પ્રકાશન, સુરત
- (૧૭)મિસ્ત્રી પંકજ આઈ, ભાવસાર કલ્પેશભાઈ વી. (૨૦૧૧) પર્યાવરણ શિક્ષણ, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૧૮)પટેલ જયંતી (૨૦૧૪) ઇકો ક્લબ, પર્યાવરણ જતન અને સંવર્ધન, અવતિકા પ્રકાશન, અમદાવાદ

Semester: 4
Course Code: CPS - 7 G
Course Title: School organization and management

No of Credit: 2

No. of hours: 40

Total Marks : 50

Objectives:- To enable student teachers to..

- (8) develop acquaintance with the concept of educational technology and Management
- (9) develop the understanding of guidance at school
- (10) understanding the classroom Interaction
- (11) understand concept and steps of communication
- (12) understanding the secondary education act rules and regulation Government recruitment
- (13) understand power, provisions and scope of tribunal

Unit-1	School organization, Educational Management and Quality	Hours	Weightage
	(A) School Organization (1) Concept and Characteristics (2) Importance and Scope (B) Educational management (1) Concept and characteristics (2) Importance and scope (C) Quality (1) Concept and Characteristics (2) Importance	16	36
Unit-2	Educational Leadership, School Budget and Inspection (A) Educational Leadership (1) Concept and Characteristics (2) Types- Autocratic, Democratic and Leisure leadership (B) School Budget (1) Meaning and Importance (2) Essentials factors effecting for budget (C) Inspection (1) Concept and Importance (2) Scope and Improving measures of school inspection	12	32
Unit-3	School Records, Time Table and Co-curricular Activities (A) School Records (1) Meaning and Importance (2) School Records- Class room register and General register (B) Time Table (1) Meaning and Importance (2) Essentials factors effecting for framing time table and steps (C) Co-curricular Activities (1) Concept and Importance (2) Classification	12	32

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS : 7 G

કોર્સ શીર્ષક : શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- ૧) શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન અને ટેકનોલોજીની સંકલ્પનાથી માહિતગાર થાય
- ૨) શાળામાં માર્ગદર્શનની સમજ કેળવી શકે.
- ૩) વર્ગવ્યવહારની સમજ મેળવી શકે
- ૪) પ્રત્યાયનની સંકલ્પના, મહત્વ અને સોપાનો વિશે માહિતી મેળવી શકે.
- ૫) માધ્યમિક શિક્ષણધારો અને સરકારી ભરતીના નિયમોની સમજ મેળવી શકે
- ૬) ટ્રિબ્યુનલની સત્તાઓ, જોગવાઈઓ અને કાર્યક્ષેત્રની સમજ મેળવી શકે.

એકમ - ૧	શાળા સંગઠન, શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન અને ગુણવત્તા	કલાક	ભારાંક
	(અ) શાળા સંગઠન (૧) સંકલ્પના અને લક્ષણો (૨) મહત્વ અને કાર્યક્ષેત્ર (બ) શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન (૧) સંકલ્પના અને લક્ષણો (૨) મહત્વ અને કાર્યક્ષેત્ર (ક) ગુણવત્તા (૧) સંકલ્પના અને લક્ષણો (૨) મહત્વ	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	શૈક્ષણિક નેતાગીરી, શાળા અંદાજપત્ર અને અધીક્ષણ		
	(અ) શૈક્ષણિક નેતાગીરી (૧) અર્થ અને લક્ષણો (૨) પ્રકાર - આપખુદ, લોકશાહી અને સ્વૈરવિહાર (બ) શાળા અંદાજપત્ર	૧૨	૩૨

	(૧)અર્થ અને મહત્વ (૨)અંદાજપત્ર તૈયાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો (ક)અધીક્ષણ (૧)અર્થ અને જરૂરિયાત (૨)કાર્યક્ષેત્ર અને સુધારણા માટેના સૂચનો		
એકમ - ૩	શાળાપત્રકો, સમયપત્રક અને સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિ		
	(અ)શાળાપત્રકો (૧)અર્થ અને મહત્વ (૨)શાળાપત્રકો- વર્ગ રજીસ્ટર અને જનરલ રજીસ્ટર (બ) સમયપત્રક (૧)અર્થ અને મહત્વ (૨)સમયપત્રકની રચના અને સોપાનો (ક)સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ (૧)અર્થ અને મહત્વ (૨) વર્ગીકરણ	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- (૧)દેસાઈ, ધનવંત મ., શિક્ષણશાસ્ત્રના મૂળતત્વો અને શાળા સંચાલન, એ. આર. શેઠની કંપની, અમદાવાદ.
- (૨)દવે જયેન્દ્ર અને બીજા. શાળા પ્રશાસન અને સંગઠન, બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૩)ભટ્ટ, આર. જી. શાળા સંચાલન, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (૪)રાવલ નટુભાઈ અને બીજા, શાળા વ્યવસ્થાપન અને શૈક્ષણિક સંગઠન, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૫)દેસાઈ, દોલતભાઈ અને પરીખ, જે. સી. અભિનવ શાળા સંચાલન, અનડા બૂક ડેપો, અમદાવાદ
- (૬)દવે, પટેલ, પાઠક અને કાપડીયા (૧૯૭૩), ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૭)કાનાવાલા, એસ. સી. (૧૯૭૩), માનવ સંબંધોનું ગતિશાસ્ત્ર, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- (૮)ભટ્ટ, મહેન્દ્ર શાળા પ્રબંધ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ

(૯)પાઠક, સી. સી. વર્ગઅધ્યયનની ભીતરમાં, એમ. બી. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન વલ્લભ
વિદ્યાનગર

(૧૦)બારૈયા, વી.વી. શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપન, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ.

(૧૧)બારૈયા, વી.વી. શાળા સંચાલન, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ..

(૧૨)બારૈયા, વી.વી. શિક્ષણમાં વર્તમાન પ્રવાહો, પ્રતિક પ્રકાશન, આણંદ.

(13)Aggrawal, J.C.(1967). *Educational Administration*, Arya Book Depot. New Delhi.

(14)Desai, D.M. (1963). *Some Concept & Terms in Education Administration*, M. S. University, Baroda

(15)Flanders, Ned A. (1966). *Interaction Analysis of the Classroom*, An Arbor University of
Michigan

(16)Flanders, Ned A., *Analyzing Teaching Behavior*, An Arbor University of Michigan.

(17)James, J. (1988). *Classroom Management Strategies*, Longman, N.Y.

(18)Khan, Mohd. Sharif & Khan (1880). *Educational Administration* Mohd. Saleem Ashish
Publishing House, New Delhi

(19)Nwankwo, John I.(1982). *Educational Administration*,Vikas Publishing House Pvt.Ltd. New
Delhi.

(20) Patel, I.J., Buch M.B. and Trivedi, R.S. (1970). *Reading in Inspection and Supervision*, Vallabh
Vidyanagar, Sardar Patel University,

(21) Shelat, Neela. *School Climate & Educational Change*, R. R. Sheth & Co. Ahmbd

Semester 4
CPS 7 H
Indian Philosophical Thinking and Education

Credit: 2

Hours : 40

Total Marks : 50

Objectives

The student teachers will be able to

- Understand the concept of philosophy and educational philosophy.
- Relate philosophy with education.
- Understand selected Indian philosophical traditions and their implications in education.
- Determine the role of selected thinkers and derive the educational implications thereof.

Unit : 1	Understanding Philosophy and Education	Hours	Weightage
	A) Philosophy: Concept, Nature and scope B) Education and Philosophy: Relation and concept of Educational Philosophy C) Branches of Philosophy	16	36
Unit : 2	Indian darshanshashtra and Education		
	A) Vendanta (Shankar Vendanta): Introduction, Metaphysics, Epistemology, axiology and its educational Implications B) YogDarshan : Introduction, Metaphysics, Epistemology, axiology and its educational Implications C) BauddhDarshan : Introduction, Metaphysics, Epistemology, axiology and its educational Implications	12	32
Unit: 3	Indian Thinkers and Education		
	A) Rabindranath Tagore: Philosophy, Educational Philosophy, Principles of Education, important concepts, objectives of education, curriculum, Role of teacher B) wami Vivekanand: Philosophy, Educational Philosophy, Principles of Education, important concepts, objectives of education, curriculum, Role of teacher. C) J Krishnamurti : Philosophy, Educational Philosophy, Principles of Education, important concepts, objectives of education, curriculum, Role of teacher	12	32

Semester 4
CPS 7 H
Indian Philosophical Thinking and Education

Credit: 2

Hours : 40

Total Mark : 50

હેતુ

પ્રશિક્ષણાર્થીઓ-

- દાર્શનિક વિચારણા અને શિક્ષણની ફિલસુફીની સંકલ્પના સમજે.
- ફિલસુફી અને શિક્ષણનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરે.
- ભારતીય દાર્શનિક વિચારણા અને તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી તારવે.
- પસંદિત ભારતીય વિચારકોની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરી તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી તારવે.

એકમ : ૧	ફિલસુફી અને શિક્ષણ :	H	W
	અ) ફિલસુફી: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર બ) ફિલસુફી અને શિક્ષણ : સંબંધ અને શૈક્ષણિક ફિલસુફીની સંકલ્પના ક) ફિલસુફીની શાખાઓ : તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા અને મૂલ્યમીમાંસા	16	36
એકમ : ૨	ભારતીય દર્શન અને શિક્ષણ		
	અ) વેદાંત (શાંકર વેદાંત): પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા અને મૂલ્યમીમાંસા અને તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી. બ) યોગ દર્શન : પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા અને મૂલ્યમીમાંસા અને તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી. ક) બૌદ્ધ દર્શન : પરિચય, તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા અને મૂલ્યમીમાંસા અને તેના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી.	12	32
એકમ: ૩	ભારતીય ચિંતકો અને શિક્ષણ		
	અ) રવીન્દ્રનાથ ટાગોર : ફિલસુફી, શૈક્ષણિક ફિલસુફી, શિક્ષણના સિદ્ધાંતો, અગત્યની વિભાવનાઓ, શિક્ષણના હેતુ, અભ્યાસક્રમ, શિક્ષકની ભૂમિકા. બ) સ્વામી વિવેકાનંદ : ફિલસુફી, શૈક્ષણિક ફિલસુફી, શિક્ષણના સિદ્ધાંતો, અગત્યની વિભાવનાઓ, શિક્ષણના હેતુ,	12	32

	<p>અભ્યાસક્રમ, શિક્ષકની ભૂમિકા.</p> <p>ક) જે કૃષ્ણમૂર્તિ : ફિલસુફી, શૈક્ષણિક ફિલસુફી, શિક્ષણના સિદ્ધાંતો, અગત્યની વિભાવનાઓ, શિક્ષણના હેતુ, અભ્યાસક્રમ, શિક્ષકની ભૂમિકા.</p>		
--	---	--	--

સંદર્ભ પુસ્તકો:

રાવળ, સી.વી.(૧૯૯૧). અવૈધિક દર્શનો. સ્વપ્નીલ પ્રકાશન.વઢવાણ.

રાવળ, સી.વી.(૨૦૦૬). ભારતીય દર્શન (ષડદર્શન) પ્રજ્ઞા પ્રકાશન. અમદાવાદ.

રાવળ, સી.વી.(૧૯૯૮) બ્રહ્મસુત્ર-શાંકરભાષ્ય. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.અમદાવાદ.

ઠાકર, જયંત (૨૦૧૧). ષડદર્શન.સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર.

શાહ, નગીન (૧૯૭૩). સંખ્ય-યોગ. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.અમદાવાદ.

ભદ્ર કે. એમ (૧૯૮૪). બૌદ્ધદર્શન. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.અમદાવાદ.

રાવળ, એન. વી. (૨૦૧૧) કેળવણીની તાત્વિક અને સમાજશાસ્ત્રીય આધારશીલાઓ. નીરવ પ્રકાશન.

અમદાવાદ.

Semester:4

Course Code: CPS 7

Course Title: STATISTICS IN EDUCATIONAL RESEARCH

No of Credit: 2

No. of hours: 40

Total Marks : 50

Objectives: To enable the student teachers to

- 1.Understand the educational research , Variable and hypotheses
- 2.Understand the measurement and process of evaluation
- 3.Understands the scales of measurement
- 4.Understand the item analysis of test and interpretation of the results
- 5.Understand the techniques of sampling
- 6.Understand the concept and various types of reliability, validity, and norms
- 7.Understand the meaning and interpretation of correction
- 8.Understand the hypothesis testing with T- test and χ^2 -test

Unit-1	Educational Research and Evaluation Process	H	W
	(A) Educational Research- Concept, Characteristic, Importance and need. (B) Variable- Meaning, Types Hypothesis - Meaning, Characteristic, Types (1) Meaning and characteristics (2) Steps and Construction (C) Measurement - Concepts, Types Evaluation Process- Concept, Characteristic, Stages and uses Scale of Measurement- Nominal , Ordinal, Interval and Ratio Scale	16	36
Unit-2	Process of Standardization (A) Sampling Techniques- Random, Stratified random, cluster and systematic sampling (B) Item analysis – construction of item , item analysis , Administration of test and interpretation of results (C) Reliability - Meaning, Types- (1) Test-Retest (2) Paraller forms (3) Split- Half (4) Kuder Richardson Score Reliability - Validity : Meaning, Types- (i) Content (ii) Criterion (iii) Construct validity - Norms : Meaning, Types- (i) Age Norms (ii) Grade Norms (iii) Standard score- Z-score and T score (1) Meaning and Importance (2) Activities	12	32

Unit-3	Educational Statistic (A) * Educational Statistic – Meaning, Charactrttic importance * Measure of central Tendency - Mean, Median, Mode * Variability - Standard and Quartile Division (B) Co relation - Meaning, Interpretation, Types (1) Spearman’s (Rank Different) Method (Examples) (2) Carl person’s Product moment method (Examples) * Parametric and Non Parametric Methos (C) T- test χ^2 - Test (i) Equal Probability Method (ii) Normal distribution method (iii) Antigency data Method (iv) 2*2 data method	12	32
---------------	--	----	----

સેમેસ્ટર ૦૪

કોર્સ કોડ : CPS : 7 I

કોર્સ શીર્ષક : શૈક્ષણિક સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્ર

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- ૧) શૈક્ષણિક સંશોધન, ચલ અને ઉત્કલ્પના વિશે સમજી શકે.
- ૨) માપન અને મૂલ્યાંકનની પ્રક્રિયા વિશે સમજી શકે.
- ૩) માપનની કક્ષાઓ વિશે સમજી શકે.
- ૪) કસોટી માટે કલમ પૃથ્થકરણ અને પરિણામોનું અર્થઘટન વિશે સમજી શકે.
- ૫) નમૂના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ વિશે સમજી શકે.
- ૬) વિશ્વસનીયતા, પ્રમાણભૂતતા અને માનાંકોની સંકલ્પના તથા પ્રકારો વિશે સમજી શકે.
- ૭) સહસંબંધનો અર્થ, અર્થઘટન તથા તે શોધવાની રીતો વિશે સમજી શકે.
- ૮) t- કસોટી અને X^2 -કસોટી દ્વારા ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી કરી શકે..

એકમ - ૧	શૈક્ષણિક સંશોધન અને મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા	કલાક	ભારાંક
	(અ) શૈક્ષણિક સંશોધન - સંકલ્પના, લક્ષણો, મહત્વ, જરૂરિયાત (બ) ચલ - અર્થ, પ્રકારો ઉત્કલ્પના- અર્થ, લક્ષણો, પ્રકારો (ક) માપન - સંકલ્પના, પ્રકારો મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા - સંકલ્પના, લક્ષણો, સોપાનો, ઉપયોગિતા માપન કક્ષાઓ - ઓળખ પ્રકાર, ક્રમાંકન પદ્ધતિ, અંતર અંક પદ્ધતિ, - રેશિયો સ્કેલ	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	પ્રમાણીકરણની પ્રક્રિયા :		
	(અ) નમૂના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ - યાદચ્છિક, સ્તરીકૃત યાદચ્છિક, ઝૂમખાં નમૂનો, યોજનાબધ્ધ નમૂનો.	૧૨	૩૨

	<p>(બ)કલમ પૃથ્થકરણ - કલમ રચવા અને કલમ પૃથ્થકરણ, કસોટીનું સંચાલન અને પરિણામોનું અર્થઘટન.</p> <p>(ક)વિશ્વસનીયતા - અર્થ, પ્રકારો (i) કસોટી પુનઃ કસોટી (ii) સમાંતર સ્વરૂપ (iii) પ્રિ-વિભાજન (iv) કુડર - રિચાર્ડસન (v) ગુણાંકનકર્તા</p> <p>- પ્રમાણભૂતતા - અર્થ, પ્રકારો (i) વિષયવસ્તુ પ્રમાણભૂતતા (ii)માનદંડ પ્રમાણભૂતતા (iii) ઘટક પ્રમાણભૂતતા</p> <p>- માનાંકો - અર્થ, પ્રકારો (i) વય માનાંકો (ii)કક્ષા (શ્રેણી) માનાંકો (iii) પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકો Z- સ્કોર અને T- સ્કોર</p>		
એકમ - ૩	શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્ર:		
	<p>(અ)શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્ર - અર્થ, લક્ષણો, મહત્વ , -મધ્યવર્તી સ્થિતિમાનના માપો - મધ્યક, મધ્યસ્થ, બહુલક - પ્રસારમાન - પ્રમાણ વિચલન, ચતુર્થક વિચલન</p> <p>(બ)સહસંબંધ - અર્થ, અર્થઘટન, પ્રકારો</p> <p>(i)ક્રમાંક તફાવતની રીત (દાખલાઓ)</p> <p>(ii)કાર્લ - પીયર્સનની પરિબળ ગુણાકારની રીત (દાખલાઓ)</p> <p>પ્રાયલીય અને અ - પ્રાયલીય પદ્ધતિઓ</p> <p>(ક)૧- કસોટી(દાખલાઓ) અને - X^2 - કસોટી (દાખલાઓ)</p> <p>(i)સમાન સંભવની રીત (ii) સમઘારણ વિતરણની રીત (iii) આસંગ સારણીની રીત (iv) ૨ x ૨ સારણીની રીત</p>	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

- (1) Best John W. (2001), Research in Education, New Jersy, Prentice Hall, Inc, 1978
- (2) Groundland, N. E. (1981), Measurement and Evaluation in Teaching, McMillan Publishing Co. Inc. New York.

- (3) Garrette, H.E. (1969), 'Statistics in Psychology and Education', Vakils Feffer and Simons Pvt. Ltd. Bombay.
- (4) Kothari R.C. (2010), 'Research Methodology', 2nd Edi. New Age International (P) Ltd., Publishers, New Delhi.
- (5) Koul Lokesh, (2010). 'Methodology of Educational Research', 4th Edi. UBS Publishers Distributors Pvt. Ltd., New Delhi.
- (6) ઉચાટ ડી. એ. (૨૦૧૨), 'શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર' : પારસ પ્રકાશન, રાજકોટ, ગુજરાત.
- (7) દેસાઈ ડી. એમ. અને અન્ય, 'અભિનવ શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન': એ. આર. શેઠની કંપની, અમદાવાદ
- (8) દેસાઈ ડી. આર., 'શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકનની પ્રવિધિઓ' : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (9) દેસાઈ એચ. જી. અને અન્ય, 'શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ' : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (10) મહેતા અને પટેલ, 'શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન' : અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (11) પટેલ અને અન્ય (૨૦૦૮), 'શૈક્ષણિક સંશોધન, માપન, મૂલ્યાંકન અને આંકડાશાસ્ત્ર' : બી. એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (12) પટેલ આર. એસ. (૨૦૧૪), 'શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર' : જય પબ્લિકેશન, આંગણજ, અમદાવાદ
- (13) પટેલ આર. એસ. (૨૦૦૯), 'શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ' : જય પબ્લિકેશન, આંગણજ, અમદાવાદ
- (14) ત્રિવેદી એમ. ડી અને અન્ય (૧૯૭૨), 'શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર' : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ

Semester : 4
EPC 3
Application of ICT in Education

Credit : 2

Time : 40 Hours

Marks : 50

Objectives:

- To enable the student teachers
- To understand the broad concept and types of ICT.
- To understand the usage of Computers and Internet in detail.
- To understand the concept of Techno-pedagogy with its practical implementation.
- To utilise virtual possibilities of enhancing Learning.
- To utilise MS word, MS power-Point, MS Excel and MS Access as educational tools.

Unit:1:	Understanding ICT	H	W
	a) Information and communication technology 1) Concept 2) Types: Radio, Television, Newspaper, Computer b) Computer as an ICT Tool 1) Operating System: Concept 2) Types of operating System: Windows, Linux, Ubuntu c) Internet 1) Concepts and uses of www, URLs, search-engines 2) General benefits of online dictionaries, encyclopaedia, E mail, and online web-materials	16	36
Unit: 2	Techno-pedagogy		
	a) CAL 1) Concept 2) Construction b) Framework of Integration of ICT: TPACK Model proposed by Mishra and Kohler 1) Concept 2) Implementation c) Virtual learning through ICT 1) Virtual Classroom: Concept and techniques 2) Virtual Field Trip : Concept and Implementation	12	32

Unit: 3	ICT in Practice		
	a) Word and Power point: 1) Basic operations 2) Educational Uses b) Excel: 1) Basic operations 2) Educational Uses C) Access: 1) Basic operations 2) Educational	12	32

Uses.

Note: For fonts in Gujarati, Hindi and Sanskrit, Unicode inputs must be used. No other font will be allowed.

References:

Archambault, L., & Crippen, K. (2009). Examining TPACK among K-12 online distance educators in the United States. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 71-88.

Bhatt, B. D. (1994). *Modern encyclopaedia of Educational Technology: Volume 4 Educational Technology: Use of Computers*, Delhi. Kanishka Publishers.

Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. (2009). Teachers' technological pedagogical content knowledge and learning activity types: Curriculum-based technology integration reframed. *Journal of Research on Technology in Education*, 41(4), 393-416.

Jenkins, B and Goswami, A (Editors). (2001). *Computer Fundamentals*. New Delhi. Dominant publishers and distributors.

Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPACK. In J. A. Colbert, K. E. Boyd, K. A. Clark, S. Guan, J. B. Harris, M. A. Kelly & A. D. Thompson (Eds.), *Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge for Educators* (pp. 1–29). New York: Routledge.

Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.

Niess, M. L. (2005). Preparing teachers to teach science and mathematics with technology: Developing a technology pedagogical content knowledge *Teaching and Teacher Education*, 21, 509-523.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(4).

Wetzel, K. & Marshall, S. (2011-12). TPACK goes to sixth grade - Lessons from a middle school teacher in a high technology access classroom. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*

સેમેસ્ટર ૦૪
EPC 3
Application of ICT in Education

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- 1.To enable the student teachers
- 2.To understand the broad concept and types of ICT.
- 3.To understand the usage of Computers and Internet in detail.
- 4.To understand the concept of Techno-pedagogy with its practical implementation.
- 5.To utilize virtual possibilities of enhancing Learning.
- 6.To utilize MS word, MS power-Point, MS Excel and MS Access as educational tools.

એકમ - ૧	ICT સમજ	કલાક	ભારાંક
	(અ) માહિતી અને પ્રત્યાયન તકનીકી (૧)સંકલ્પના (૨)પ્રકારો - રેડિયો, ટેલિવિઝન, ન્યુઝ પેપર, કમ્પ્યુટર (બ)કમ્પ્યુટર એક ICT ઉપકરણ (૧)સંચાલન પ્રણાલી - સંકલ્પના (૨)સંચાલન પ્રણાલી પ્રકારો : Window, Linux, Ubuntu (ક)ઈન્ટરનેટ (૧)WWW. URLs, search engine ની સંકલ્પના અને ઉપયોગ (૨)ઓનલાઈન ડીક્સનેરી, એનસાયક્લોપીડીયા, ઇમેલ, ઓનલાઈન વેબ, મટીરીયલના સામાન્ય ફાયદા	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	તકનીકી પદ્ધતિશાસ્ત્ર		
	(અ) CAL (કમ્પ્યુટર સહાયિત અધ્યયન) (૧)સંકલ્પના (૨)સંરચના (બ)ICT સંકલિત માળખું : મિશ્રા અને કોહલરનું TPCAK MODEL (૧)આભાસી વર્ગખંડ : સંકલ્પના અને પ્રયુક્તિ	૧૨	૩૨

	(૨)આભાસી સ્થળ મુલાકાત : સંકલ્પના અને અમલીકરણ		
એકમ - ૩	ICTસમજ		
	(અ) WORD અને POWER POINT (૧) મૂળભૂત કાર્યો (૨) શૈક્ષણિક ઉપયોગો (બ) EXCEL (૧) મૂળભૂત કાર્યો (૨) શૈક્ષણિક ઉપયોગો (ક) ACCESS (૧) મૂળભૂત કાર્યો (૨) શૈક્ષણિક ઉપયોગો	૧૨	૩૨

સંદર્ભ પુસ્તકો :

શાહ દીપિકા. શિક્ષણમાં કમ્પ્યુટર નીરવ પ્રકાશન અમદાવાદ

પટેલ, મોતીભાઈ, કમ્પ્યુટર શિક્ષણ બી. એસ. શાહ પ્રકાશન અમદાવાદ

દેસાઈ એમ. (૧૯૮૯), કમ્પ્યુટર પરિચય અનડા પ્રકાશન અમદાવાદ

પંડ્યા ભરત અને પંડ્યા મૌલિક (૨૦૧૩), કમ્પ્યુટર શિક્ષણ. કોમ વી. ઉદ્યોગનગર

Archambault, L., & Crippen, K. (2009). Examining TPACK among K-12 online distance educators in the United States. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 71-88.

Bhatt, B. D. (1994). *Modern encyclopaedia of Educational Technology: Volume 4 Educational Technology: Use of Computers*, Delhi. Kanishka Publishers.

Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M. (2009). Teachers' technological pedagogical content knowledge and learning activity types: Curriculum-based technology integration reframed. *Journal of Research on Technology in Education*, 41(4), 393-416.

Jenkins, B and Goswami, A (Editors). (2001). *Computer Fundamentals*. New Delhi. Dominant publishers and distributors.

Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPACK. In J. A. Colbert, K. E. Boyd, K. A. Clark, S. Guan, J. B. Harris, M. A. Kelly & A. D. Thompson (Eds.), *Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge for Educators* (pp. 1-29). New York: Routledge.

Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.

Niess, M. L. (2005). Preparing teachers to teach science and mathematics with technology: Developing a technology pedagogical content knowledge *Teaching and Teacher Education*, 21,.

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(4).

Wetzel, K. & Marshall, S. (2011-12). TPACK goes to sixth grade - Lessons from a middle school teacher in a high technology access classroom. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*

Semester - 4

EPC-4

Understanding the Self

Credits: 2

Marks:50

Hours :40

Course Objective

To enable Student –Teachers:

- To develop philosophical and psychological understanding of the Self.
- To encourage Student –teachers to utilize theories for measuring Self Concept and Self Esteem.
- To encourage Student –teachers to utilize the techniques of understanding Self.
- To facilitate Self development through yoga and meditation.
- To build a philosophy of professional Self.
- To utilize Self expression techniques for Self development.

Unit : I	Understanding the Self	H	W
	(A) Meaning of Self (i) Philosophical perspective: Essence of Self, Being and Becoming of Self, Values of Self. (i) Psychological perspective: Maslow’s Concept of Self actualization, attitudes and attributes of self. (B) Significance of understanding the self (C) Theories of understanding of self: (i) Self Concept (ii) Self Esteem (concept and process of measuring)	16	36
Unit: II	Techniques of Understanding the Self		
	(A) Transactional Analysis (B) Jo-Hari Window (C) SWOT Analysis (Meaning ,steps and implication)	12	32
Unit: III	Self Development:		
	(A) Use of Yoga & Meditation for developing Self (B) Development of professional Self : Meaning of Professional Personality, Professional values and Ethics (C) Expressing the Self : Self talk and Reflection	12	32

References:

शाह,संजय. मजान छटयोना सारेगभपध-Loasis पब्लिकेशन.

Maslow. On Dominance, Self-Esteem, and Self-Actualization

Maslow. Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behavior.

Abraham ,H. Maslow, Motivation and Personality. 2nd ed., Chapter 11 “Self-Actualizing People: A Study of Psychological Health”

Rogers, C.R. (1961). On Becoming a person: A psychotherapists view of psychotherapy.
Houghton Mifflin.

Rogers, C. R., Stevens, B., Gendlin, E. T., Shlien, J. M., & Van Dusen, w .

Stevens, Richard.(1996).Understanding the self. Sage publication Ltd.

સેમેસ્ટર ૦૪
કોર્સ કોડ : EPC : 4
કોર્સ શીર્ષક : સ્વ સમજ

ક્રેડિટ - ૨

કલાક - ૪૦

કુલ ગુણ : ૫૦

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ.....

- (૧)સ્વ સમજ માટેની તાત્વિક અને મનોવૈજ્ઞાનિક સમજ વિકસાવે.
- (૨)સ્વ સંકલ્પના અને સ્વ-પ્રેમ માટેની સૈદ્ધાંતિક બાબતોનો ઉપયોગ કરી તેનું માપન કરે.
- (૩)સ્વ-સમજ માટેની પ્રયુક્તિઓનું ઉપયોજન કરે.
- (૪)યોગ અને ધ્યાન વડે સ્વ-વિકાસ માટેની સુવિધા ઊભી કરે.
- (૫)પોતાના વ્યાવસાયિક સ્વનું દર્શન ઘડે.
- (૬)સ્વ-વિકાસ માટે સ્વ-અભિવ્યક્તિ પ્રયુક્તિઓનું ઉપયોજન કરે.

એકમ - ૧	સ્વની સમજ	કલાક	ભારાંક
	<p>(અ) સ્વનો અર્થ</p> <p>(૧)તાત્વિક પરિપ્રેક્ષ્ય : સ્વનું હાર્ટ, હોવું અને સ્વનું બનવું,સ્વના મૂલ્યો</p> <p>(૨)મનોવૈજ્ઞાનિક પરિપ્રેક્ષ્ય : સ્વ-વાસ્તવીકરણની મેસ્લોની સંકલ્પના, સ્વના વલણો અને લાક્ષણિકતાઓ.</p> <p>(બ)સ્વની-સમજની અગત્યતા / મહત્વ</p> <p>(ક)સ્વ-સમજના સિદ્ધાંતો</p> <p>(૧)સ્વ-સંકલ્પના : સંકલ્પના અને માપન - પ્રક્રિયા.</p> <p>(૨)સ્વ-સન્માન : સંકલ્પના અને માપન પ્રક્રિયા</p>	૧૬	૩૬
એકમ - ૨	સ્વ-સમજ માટેની પ્રયુક્તિઓ		
	<p>(અ)ટ્રાન્સેક્સનલ એનાલીસીસ (આંતરવ્યવહાર વિશ્લેષણ)</p> <p>(બ)જો-હેરી વીન્ડો</p> <p>(ક)સ્વોટ વિશ્લેષણ (અર્થ, સોપાન અને ફલિતાર્થ)</p>	૧૨	૩૨

એકમ - ૩	સ્વ-વિકાસ		
	(અ)યોગ અને ધ્યાન દ્વારા સ્વ-વિકાસ (બ)વ્યાવસાયિક સ્વનો વિકાસ : વ્યાવસાયિક વ્યક્તિત્વનો અર્થ, વ્યાવસાયિક મૂલ્યો અને નીતિવિષયક સંહિતા (ક)સ્વની અભિવ્યક્તિ : સ્વ-સંવાદ, મનનમયચિંતન	૧૨	૩૨

References:

શાહ,સંજીવ. મહાન હૃદયોના સારંગમપધની.Oasis પબ્લિકેશન.

Maslow. On Dominance, Self-Esteem, and Self-Actualization

Maslow. Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behavior.

Abraham ,H. Maslow, Motivation and Personality. 2nd ed., Chapter 11 “Self-Actualizing People: A Study of Psychological Health”

Rogers, C.R. (1961). On Becoming a person: A psychotherapists view of psychotherapy.
Houghton Mifflin.

Rogers, C. R., Stevens, B., Gendlin, E. T., Shlien, J. M., & Van Dusen, w .

Stevens, Richard.(1996).Understanding the self. Sage publication Ltd.